

MODUL 1

**Úvod do
problematiky
citací**

LEGENDA K IKONÁM

Kolik času
Vám to zabere

Důležité

Názorná ukázka
Příklad

Zapamatovat

Věnujte pozornost
Zaměřte se na

Místo pro zamyšlení

Shrnutí

Procvičování
Úkol

Pro zájemce

PO PROSTUDOVÁNÍ MODULU BYSTE MĚLI:

- znát rozdíl mezi citátem a parafrází
- vědět, co jsou bibliografické citace
- rozlišit obecně známé informace
- mít povědomí o tom, co je plagiátorství a citační etika
- vědět, kam se do odborné práce vkládají citace

ČASOVÁ NÁROČNOST

Studium tohoto modulu by Vám mělo zabrat maximálně 90 minut.

OBSAH

ÚVOD	5
PROČ A KDY CITUJEME?.....	5
Přímá a nepřímá citace	6
Obecně známá informace	8
Citát, bibliografická citace, citace	9
Další termíny	10
ZÁPIS CITACÍ – BIBLIOGRAFIE.....	12
Zápis citovaného textu	12
Metody citace.....	12
Seznam bibliografických citací	13
CITAČNÍ ETIKA.....	14
AUTORSKÝ ZÁKON	15
PLAGIÁTORSTVÍ	17
SHRNUTÍ.....	19
POUŽITÁ LITERATURA.....	21

ÚVOD

Modul, který jste právě otevřeli, vás seznámí se základy citování, jež byste měli jako knihovníci znát a umět je objasnit i studentům. V následujícím textu jsou vysvětleny základní pojmy spojené s citováním a plagiátorstvím

Následující kapitoly vysvětlují jednotlivé pojmy a u každého z nich je uvedena i praktická ukázka.

PROČ A KDY CITUJEME?

Citace, citování, citovanost jsou ve vysokoškolském prostředí často skloňované pojmy. Citace jsou nedílnou součástí všech odborných prací a žádný student se jim během studia nevyhne. Jak se píše v knize *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce*: “Citovat není ostuda autora, spíše je to jeho přednost.”¹

¹ KATUŠČÁK, Dušan, Barbora DROBÍKOVÁ a Richard PAPÍK. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce: jak psát bakalářské práce, diplomové práce, dizertační práce, specializační práce, habilitační práce, seminární a ročníkové práce, práce studentské vědecké a odborné činnosti, jak vytvořit bibliografické citace a odkazy a citovat tradiční a elektronické dokumenty*. [1. české vyd.]. Nitra: Enigma, 2008, s. 77. ISBN 978-80-89132-70-6.

Písemné práce studentů mohou dosahovat různé kvality, ale formální požadavky je však nezbytné dodržovat vždy a ne vždy jsou s nimi studenti seznámeni. Nedodržení těchto pravidel může přinést i závažné důsledky, v krajním případě může vést i k ukončení studia. Z tohoto důvodu je třeba studentům ujasnit alespoň základy práce s odbornou literaturou, psaní odborného textu a především důsledky nedodržování těchto pravidel.

Přímá a nepřímá citace

Citace používané v textu můžeme rozdělit na dvě skupiny a to na **citace přímé** a na **citace nepřímé**. Citace přímá, jak už napovídá sám název, je přímé opsání části textu daného zdroje. V tomto případě musí být vždy převzatý text ohraničený uvozovkami a může být psaný kurzívou. Za citací následuje odkaz na zdroj, ze kterého citovaná pasáž pochází.

Přímá citace se používá zejména k vyjádření nějaké stěžejní důležité myšlenky či definice, anebo když autor potřebuje své myšlenky opřít o určitou autoritu.

Citací nepřímou se rozumí vyjádření myšlenky autora bez doslovného opsání textu díla, ze kterého pochází. Tento typ citace je označován také jako tzv., **parafráze**, tedy vyjádření autorových myšlenek svými slovy. Myšlenky však nelze vydávat za své vlastní a je nezbytné je ocitovat.

Příklad citace přímé:

“Pokud použijete cokoliv ze zdroje slovo od slova, jedná se o přímou citaci. V tomto případě je vaší povinností tuto skutečnost uvést, což se děje pomocí označení přímo citovaného textu do uvozovek.”²

Právě na této ukázce můžete vidět, jak vypadá přímá citace. Pokud nebude tato citace uvedena v uvozovkách, bude se jednat o plagiátorství. Je však nutné si uvědomit, že přímá citace nerovná se přímá řeč. V případě, že byste použili informace z přímé řeči do textu, nejedná se o přímou citaci.

² ZBÍRAL, Robert. *Příručka psaní seminárních a jiných vysokoškolských prací*. Praha: Linde, 2009, s. 17. ISBN 97-80-7201-779-9.

Pokud překládáte text z cizího jazyka do češtiny, je nutné jej taktéž ocitovat. Pokud je překlad doslovný, jedná se o přímou citaci a nesmíte zapomenout na uvozovky. Do poznámky pod čarou je však nutné uvést zdroj, odkud jste informace čerpali a zapsat jméno toho, kdo text překládal (i kdybyste to byli vy sami, anebo kamarád).

Ještě pár poznámek navíc:

- pokud je text přímé citace delší než 40 slov či čtyři řádky, je vhodné jej do textu uvést jako samostatný odstavec
- pokud je text napsaný s gramatickou chybou, nesmíte tuto chybu opravovat!³, avšak můžete na ni následovně upozornit [sic!]
- vždycky musí být přímá citace oprávněná (podporující tvrzení, uvádějící něco nového, ...)
- nikdy nepoužívejte přímou citaci k ulehčení práce nebo rychlému “nasbírání znaků” v textu

Příklad citace nepřímé:

Autor se ve své knize také zmiňuje o tom, co je nepřímá citace. Jedná se tedy o část textu, jenž vyjádříme vlastním slovy, avšak obsah sdělení musí zůstat stejný. Tento úkon můžeme též nazvat parafrázováním. Jakmile se pustíte do parafrázování, tak vždy musíte přetransformovaný text označit a citovat jej, aby nedocházelo k plagiátorství.⁴

Takto vypadá příklad nepřímé citace. Všimněte si, že se zde nepišou žádné uvozovky a text není striktně označen. Jen se za posledním znakem parafráze musí text označit a do poznámky pod čarou uvést zdroj citace.

³ Tamtéž, s. 18.

⁴ Tamtéž, s. 20.

Ještě pár poznámek navíc:

- k dosažení nepřímé citace nestačí jen zpřeházet slovosled nebo udělat “kosmetické” úpravy ve větách
- i nepřímá citace musí být v textu opodstatněná a musí do textu zapadnout
- vždy se musí dát ověřit a dohledat původní text a tím pádem zkontrolovat, zda je citace správně
- počet nepřímých citací není v práci omezen, jen u citací přímých se musí zachovat zdravé množství (odborný text není koláž)⁵

Obecně známá informace

Toto sousloví v sobě neskrývá nic neobvyklého - jedná se totiž o informaci, jež nemusí být v textu citovaná, a to z toho důvodu, že je mezi čtenáři textů známá a jasná. V tomto případě ale musíte dát pozor, kdo je tím čtenářem. Vám jako odborníkovi se může zdát, že informace je přece srozumitelná, ale nezasvěcenému člověku to jasné být nemusí.⁶

Případ, kdy se jedná o jasnou obecně známou informaci, je například:

Nejvyšší horou na České republice je Sněžka.

Tzn., předpokládá se, že je ve všeobecné známosti lidí, která hora je nejvyšší v České republice.

Případ, kdy se jedná o obecně známou informaci v nějakém okruhu znalců, je:

*Tuberkulóza je infekční onemocnění způsobené bakterií *Mycobacterium tuberculosis* a nejčastěji napadá plíce.*

Pokud by tato věta byla použita v práci, jež nemá s lékařstvím nic společného, je potřeba ocitovat. V oborovém časopise pro doktory pak není potřeba uvádět citaci.

⁵ Tamtéž, s. 21

⁶ Tamtéž, s. 24.

Ještě pár bodů navíc:

- pokud si nejste jisti, zda ta či ona informace je obecně známá, je vhodnější citaci uvést
- za všeobecně známé informaci, lze považovat takové informace, které lze získat absolvováním základní školy, či jsou uvedeny ve třech na sobě nezávislých zdrojích
- text složený z obecně známých informací není odborným textem
- opravdu je potřebné si nejprve uvědomit, kdo bude čtenářem vaší práce a jaké jsou jeho znalosti⁷

Citát, bibliografická citace, citace

Je nezbytné, ujasnit si základní pojmy, které vám pro jasnější pochopení doplňujeme příklady.

Citát – jedná se o doslovně přebráný text z nějakého informačního zdroje. Citát je nutné vždy uvádět v uvozovkách, lze jej také zvýraznit kurzívou⁸. Citát je v podstatě text přímé citace.

Bibliografická citace - je souhrn všech potřebných bibliografických údajů systematicky sestavených podle citačních pravidel použitého citačního stylu, jež jsou nutné k jednoznačné identifikaci citovaného díla. Díky těmto údajům je dokument možné zdrojově jednoznačně identifikovat.

⁷ Tamtéž, s. 25

⁸ MEŠKO, Dušan et al. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Vydavatelstvo Osveta, 2004, 2005, 2006, s.216. ISBN 80-8063-219-7.

Citace – výklad pojmu citace je dvojitý. První jím označuje doslovně převzatý text doprovázený přesnou identifikací zdroje, ze kterého text pochází.⁸ Jde tedy o spojení pojmu citát a bibliografická citace.

Druhý výklad citaci definuje jako „zkrácené označení pramene v souvislém textu [...], které slouží k tomu, aby se citované místo jednoznačně spojilo se záznamem o citovaném dokumentu.“⁹ S tímto výkladem se ztotožňuje většina odborníků v oblasti citování, proto se jím řídíme i v tomto kurzu a je vhodné jej předkládat i studentům.

“Jsou-li děti příliš brzy vedeny od čtení po slabikách ke čtení celých slov, aniž by zvládaly slabiky, čtou si slova potichu pro sebe po písmenech a teprve potom je vyslovují nahlas. Tento způsob čtení bývá většinou označován jako dvojitý čtení.” (Zelinková, 2000)

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. 5.vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-481-8.

Analýza příkladu:

Text v uvozovkách nazýváme **citátem**, příjmení a rok v závorce označuje **citaci** nebo i **bibliografickým odkazem** a řádek pod textem s kompletními údaji o publikaci se nazývá **bibliografická citace** (takovou formu zápisu najdeme v použitých zdrojích na konci práce).

Další termíny

Kocitace neboli **paralelní citace** znamená, že dva různé dokumenty jsou zároveň citovány v jedné publikaci.

Autocitace znamená, že autor ve své práci odkazuje na svou další publikaci. Za citační chybu je však možno považovat případ, kdy autor využívá, tedy cituje svá díla jen proto, aby jej propagoval. S jeho novou prací však vůbec nesouvisí.

⁸ Více v: ⁸ RICHTEROVÁ, Alena. Citace. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2012-09-29]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000348&local_base=KTD

⁹ MEŠKO, Dušan et al, ref. 8, s. 217.

Citace citace neboli **sekundární citace** – je typ citace, kdy autor přebírá citát i bibliografickou citaci z jiného než primárního zdroje. Tento způsob práce s odbornou literaturou není vhodný, protože může být pozměněn kontext, na druhou stranu se tento jev běžně děje a není vyloučen autorským zákonem. V případě, že máte možnost si sehnat primární zdroj, tak je vhodné to udělat. V žádném případě byste neměli do použitých zdrojů uvést zdroj, se kterým jste nepracovali. Byl by to prohřešek proti citační etice.

Citační styl je podle TDKIV soubor „pravidel pro tvorbu (strukturování a formulování) bibliografických referencí a citací.“¹⁰ Citačních stylů existuje nepřeborné množství. Důvod nejednotnosti vědních oborů v používání citačních stylů je, že každý vědní obor má svá specifika, potřeby a jedinečnost, což je deklarováno mimo jiné i používáním vlastního citačního stylu. Nejenom jednotlivé obory, ale i jednotlivé odborné časopisy citují dle vlastních zvyklostí.

Pro úplnost, v českém prostředí se používá také označení citační norma, a to především ve spojitosti s normou ČSN ISO 690, obecně označovanou právě jako citační norma. Ve skutečnosti se jedná o jeden z mnoha citačních stylů.

¹⁰ ŠVEJDA, Jan. Citační styl. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2012-09-29]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000351&local_base=KTD

ZÁPIS CITACÍ – BIBLIOGRAFIE

Zápis citovaného textu

Citace musí být přesně zaznamenaná, uvádí se do hlavního textu a odděluje se uvozovkami. Pokud by autor vkládal citaci delší než 4 řádky, je doporučeno, aby se psala odlišným typem písma nebo se aby se citace odsadila od levého okraje či vložila do samostatného odstavce.¹¹

Parafrázi neuvádíme v uvozovkách.

Nikdy se nesmí zapomenout označit a uvést pramen - zdroj citace včetně čísla stránky/stránek, ze kterých je čerpáno.

Metody citace

Metody citace jsou způsoby zápisu bibliografické reference či odkazu v textu, tedy jakým způsobem a kam psát odkazy na použité dokumenty. Metody citace lze označit také jako způsob odkazování v textu na použitou literaturu.

Katuščák¹² uvádí dvě metody citace, a to:

- 1) jméno autora + rok vydání
 - a. Jedná o tzv. harvardský způsob odkazování, kdy se do závorky za citovaný text píše jméno autor a rok vydání dokumentu.
- 2) odkazové číslo (číslo ze seznamu bibliografických citací)
 - a. Tzv. forma číselného odkazu, kdy se číslem odkazuje v textu na citované zdroje v pořadí, v jakém jsou citovány poprvé. K propojení bibliografické citace v seznamu literatury a odkazem v textu křížovými odkazy.

Zbíral¹³ pak také uvádí dvě metody citace, které označuje jako:

- 1) vše v poznámkách pod čarou

¹¹ KATUŠČÁK, Dušan. *Ako písať záverečné a kvalifikačné práce*. 3. vyd. Nitra: Enigma, 2005. s. 59. ISBN 80-89132-10-3.

¹² KATUŠČÁK, Dušan, Barbora DROBÍKOVÁ a Richard PAPÍK, ref.1, s. 62.

¹³ ZBÍRAL, Robert, ref. 2, s. 37-39.

a. V poznámkách pod čarou se uvádí jak odkazy na literaturu, tak i vysvětlivky. Zbíral tuto metodu označuje jako právně-historickou nebo také střeoevropskou¹⁴ podle oborů a geografického prostoru, kde je nejvíce používána.

2) kombinovaná metoda vysvětlivek za textem a citací v textu

a. Jedna se v podstatě o shodnou metodu jako uvádí Katuščák, tedy tzv. harvard. Tato metoda bývá nazývána také jako anglosaská a využívána spíše v přírodních vědách¹⁵.

Seznam bibliografických citací

Seznam bibliografických citací zaznamenává všechny citované dokumenty, které autor textu použil. Seznam bibliografických citací je možné nazvat různými termíny, např.:

- citované práce,
- seznam citované literatury,
- seznam použité literatury,
- odkazy na literaturu,
- použitá literatura,
- reference,
- seznam citovaných pramenů,
- seznam citovaných dokumentů apod.¹⁶

TDKIV pak seznam bibliografických citací nazývá jako bibliografický aparát, který definuje jako „doplňující složku textu dokumentu zahrnující bibliografické odkazy na díla, která autor použil při tvorbě díla. Mohou být včleněny do textu, uvedeny na konci kapitol, resp. na konci díla.“¹⁷

K této definici bych doplnila, že se sice jedná o doplňující, avšak nedílnou součást textu.

¹⁴ ZBÍRAL, Robert, ref. 2 s. 37.

¹⁵ ZBÍRAL, Robert, ref 2, s. 38.

¹⁶ KATUŠČÁK, Dušan, Barbora DROBÍKOVÁ a Richard PAPÍK, ref. 12, s. 63.

¹⁷ RICHTEROVÁ, Alena. Bibliografický aparát. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2012-09-29]. Dostupné z:

http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002288&local_base=KTD

CITAČNÍ ETIKA

Citační etika je součástí etiky informační. Samotnou informační etiku popsal Karel Janoš takto: “Informační etiku definujeme jako oblast morálky uplatňované při vzniku, šíření, transformaci, ukládání, vyhledávání, využívání a organizaci informací.”¹⁸

Celá tato podkategorie etiky se snaží zajistit důstojné zacházení s informacemi ve všech jejich stádiích. Je taktéž úzce spjata s autorským zákonem, ale také s etickými zásadami tvůrce, uživatele a zprostředkovatele informací.

Největšími prohřešky proti citační etice jsou následující příklady:

- citování děl, jež jsme nepoužili
- necitování děl, jež jsme použili
- citování vlastních děl, co nemají nic společného s novým dílem
- nepřesné citování, neúplné citace
- citace vytržená z kontextu aj.

Citační etika je tedy o tom, abyste se vyhnuli chybám v citování/citacích, plagiátorství, a tím prokázali, že umíte pracovat s informačními zdroji.

Tedy po tomto kurzu pro vás citační etika nebude žádné tabu.

¹⁸ JANOŠ, Karel. Informační etika. In: *Knihovnictví* [online]. c2005, Last update 03.04.2006 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.knihovnictvi.wz.cz/soubory/inf.etika.PDF>. s.22.

AUTORSKÝ ZÁKON

Autorský zákon je kompletně sepsán v dokumentu **Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů**. Buď si jej lze zakoupit v papírové verzi (od Nakladatelství Sagit) anebo si jej lze stáhnout z internetu – nejlépe z webu Ministerstva vnitra.

Pro definování předmětu autorského práva je nejlepší použít text přímo z Autorského zákona - Díl 1, §2 Autorské dílo:

„Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam. Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.“¹⁹

Pro potřeby psaní vysokoškolských prací se nejvíce užívá děl literárních, avšak jsou nyní populární i díla audiovizuální, nahrávka mluveného slova, různé grafické zobrazení. To vše i v elektronických verzích. Je tedy vždy nutné dávat si pozor na to, abychom autorské právo neobešli a abychom ke všemu uvedli zdroj. V následujících modulech budete podrobně seznámeni se všemi formami dokumentů, jež můžete použít.

Ve své knize Marie Šebelová uvádí, že citovat se dá z jakéhokoli díla, neuvádí se rozsah dané citace, ale vždy musí jít o citaci v jiném díle. Dále se nedovoluje vytvořit dílo jen z citátů a všechny citáty je nutné řádně označit. Pokud budete citovat dle pravidel, je dovoleno použít citaci bez svolení autora a bez uhrazení odměny.²⁰

¹⁹ ČESKO. *Autorské právo; Průmyslová práva: autorský zákon, patenty, užitné a průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu topografie polovodičových prvků, biotechnologie, odrůdy rostlin, patentoví zástupci, vymáhání práv, vybraná ustanovení souvisejících předpisů: podle stavu k 27. 10. 2008*. Ostrava: Sagit, 2008. s. 11. ÚZ; č. 697. ISBN 978-80-7208-712-9.

²⁰ ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006, s. 17. ISBN 80-251-1090-7.

Pokud někdy budete tápat nad čímkoli, co se autorského práva týká, doporučuji přečíst si autorský zákon, stačí části, které se zabývají problémem, jenž řešíte. Nebo existují dokumenty, jež interpretují autorský zákon, jsou přívětivější pro čtenáře nezvyklého číst zákony a právní dokumenty a často se v nich objevují komentáře nebo příklady.

PLAGIÁTORSTVÍ

Plagiátorství úzce souvisí s citační etikou, neboť se jedná o její porušení. Abychom se mu mohli vyhnout, je nezbytné vědět, co to vlastně znamená a od čeho je nutné je odlišit. Velmi dobře tuto problematiku zpracovává například dokument Ústřední knihovny ČVUT, který plagiátorství definuje jako „opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu a jejich vydávání za své bez uvedení původního zdroje.“²¹

I zahraniční univerzity, které vytváří vlastní návody, jak se vyhnout plagiátorství, formulují vlastní vymezení tohoto nešvaru. Např. Sussex university ve svém návodu, jak se vyhnout plagiátorství uvádí obšírnou definici. „Plagiátorství je použití výsledků intelektuální činnosti druhých lidí bez uvedení zdroje a vydávání cizích myšlenek a objevů za své v psané práci. Kopírování vět, frází nebo neobvyklých výrazů bez uvedení zdrojů (buď neadekvátní citace, nebo špatné uvedení uvozovek) je plagiátorství; parafrázování bez uvedení zdroje je také plagiátorství. V případě, že o takto zkopírovaném textu nebo parafrázi je uvedena zmínka v seznamu použité literatury, tak se stále jedná o plagiátorství, každý použitý úryvek musí být přiřazen ke svému zdroji. Doslovné citace musí být uvedeny v uvozovkách nebo odsazeny s odkazem na zdroj.“²²

Plagiátorství je nejenom porušení etiky a právních předpisů, ale také o autorovi ledacos vypovídá. Poukazuje na jeho lenost a neschopnost pracovat s odborným textem, svědčí o jeho nedostatečné znalosti dané problematiky nebo neschopnosti interpretovat myšlenky vlastními slovy. Čtenáři mají právo vědět, odkud autor informace převzal, aby si v případě zájmu mohli i použitý zdroj sami prohlédnout. Plagiátorství se lze elegantně vyhnout, a to hned několika způsoby.

²¹ NĚMEČKOVÁ, Lenka. *Plagiátorství* [online]. Ústřední knihovna ČVUT, 2009. [vid. 2012-02-11] Dostupné: <http://knihovna.cvut.cz/studium/jak-psat-vskp/doporuceni/plagiatorstvi/>

²² Plagiarism & Academic Misconduct: Advice on the Academic Misconduct Process. *University of Sussex* [online]. Brighton (UK): University of Sussex, © 2012 [cit. 2012-10-27]. Dostupné z: <http://www.sussex.ac.uk/academicoffice/resources/misconduct>. Překlad autorka.

Plagiátorství může nabývat různých forem, v nichž hraje významnou roli i vlastní motivace autora či jeho nedostatečné znalosti.

- **Úmyslný plagiát** – úmyslné a vědomé převzetí cizí duševní a tvořivé práce. Jedná se velmi často o použití CTRL+C a CTRL+V.
- **Zatajení zdrojů** – autor neuvede do seznamu použité literatury všechna díla, která ve svém textu použil. Jedná se také o problém, kdy autor sice uvede v seznamu použité literatury veškeré zdroje, ale neodkáže na ně v textu.
- **Nesprávná kompilace** – výsledkem kompilace není ucelený a nestranný pohled na danou problematiku, ale jednostranný úhel pohledu z důvodu použití jednoho až dvou hlavních dokumentů.
- **Patchwriting** – jedná se o převzetí cizího textu, následně promazání slov, nahrazení některých synonymy a upravení gramatické struktury textu²³.
- **Nesprávné rozpoznání všeobecně známých faktů** – necitování textu či údaje, který autor mylně považuje za všeobecně známý fakt.
- **Citování nepoužitých děl** – vložení do seznamu použité literatury díla uznávaných autorů daného oboru, aniž by bylo z jejich děl v textu opravdu citováno
- **Kryptomnézie** – nebo-li skrytá paměť. Jedná se o použití cizí myšlenky, u níž si autor nepamatuje zdroj nebo o něm nemá záznam, a prezentuje tak vlastní myšlenku jako vlastní.

²³ HOWARD, Rebecca Moore. *Standing in the shadow of giants: plagiarists, authors, collaborators*. Stamford, Conn.: Ablex Pub., c1999, s. xvii. ISBN 15-675-0437-X.

SHRNUTÍ

Jak je z tohoto modulu jasné, všechno se točí ohledně dodržování správného citování a vyhnutí se zbytečných chyby. Proto by vysokoškoláci a pracovníci na vysokých školách měli umět citovat, anebo by se neměli bránit a naučit se. Jde přece o vizitku každého z nás v psaných textech.

Přímá a nepřímá citace - jak se liší, jak se zapisují, jak je v textu poznáme a jak je máme používat při psaní písemných prací.

Obecně známá informace je informace, již v textu necitujeme, protože předpokládáme, že ji čtenář zná. Je ale předem nutné předpovídat, kdo bude čtenář naší práce a podle toho buď ocitovat, nebo necitovat.

Rozdíl mezi výrazy: **citát x citace x bibliografická citace** => každý z těchto výrazů označuje něco jiného a je potřeba rozlišit, co je použito v písemné práci.

Pro účely psaní prací je vhodné si zapamatovat výrazy (a jejich významy) jako: **kocitace x autocitace x citace citace**. Sami jste si měli šanci udělat představu o tom, čemu se vyhnout, a co lze použít.

Citování není jen o tom, že si najdete vhodný text a vložíte ho do své práce. Aby bylo vše v pořádku, je **potřeba umět správně citace zapsat**. Přímou citaci vepisujete v uvozovkách, nepřímou citaci (parafrázi) bez uvozovek. U všeho označíte zdroj citace. Pokud používáte pro zápis **poznámku pod čarou**, měli byste vědět, jak ji správně zapsat.

Bibliografie je seznam literatury/zdrojů, jež jsme použili při psaní práce. Tento seznam je součástí práce a je umístěn za hlavním textem. Měl by obsahovat jen ty zdroje, jež použijete. Každý autor by měl být obeznámen se základními pravidly vytváření bibliografie.

Citační etika je tu pro nás, abychom se vyhnuli chybám a prohřeškům při citování a psaní prací.

Autorský zákon nám legislativně ohraničuje, co je to dílo, jak s ním zacházet. Máme si uvědomit, že za porušování autorského práva (např. neocitováním) můžeme být např. trestně stíháni nebo vyloučeni ze školy.

Plagiátorství je porušení citační etiky a právních předpisů. Jednoduše jde o to, že vydáváme myšlenky někoho jiného za své vlastní.

POUŽITÁ LITERATURA

1. ČESKO. *Autorské právo; Průmyslová práva: autorský zákon, patenty, užité a průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy, ochranné známky, označení původu topografie polovodičových prvků, biotechnologie, odrůdy rostlin, patentoví zástupci, vymáhání práv, vybraná ustanovení souvisejících předpisů: podle stavu k 27.10.2008*. Ostrava: Sagit, 2008. 224 s. ÚZ; č. 697. ISBN 978-80-7208-712-9.
2. HOWARD, Rebecca Moore. *Standing in the shadow of giants: plagiarists, authors, collaborators*. Stamford, Conn.: Ablex Pub., c1999. ISBN 15-675-0437-X.
3. JANOŠ, Karel. *Informační etika*. In: Knihovnictví [online]. c2005, Last update 03.04.2006 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.knihovnictvi.wz.cz/soubory/inf.etika.PDF>
4. KATUŠČÁK, Dušan, Barbora DROBÍKOVÁ a Richard PAPÍK. *Jak psát závěrečné a kvalifikační práce: jak psát bakalářské práce, diplomové práce, dizertační práce, specializační práce, habilitační práce, seminární a ročníkové práce, práce studentské vědecké a odborné činnosti, jak vytvořit bibliografické citace a odkazy a citovat tradiční a elektronické dokumenty*. 1. české vyd. Nitra: Enigma, 2008. ISBN 978-80-89132-70-6.
5. KATUŠČÁK, Dušan. *Ako pisać závěrečné a kvalifikačné práce*. 3. vyd. Nitra: Enigma, 2005. ISBN 80-89132-10-3.
6. KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1110-9.
7. MEŠKO, Dušan et al. *Akademická příručka*. České, upr. vyd. Martin: Vydavatelstvo Osveta, 2006. ISBN 80-8063-219-7.
8. NĚMEČKOVÁ, Lenka. *Plagiátorství* [online]. Ústřední knihovna ČVUT, 2009. [vid. 2012-02-11] Dostupné z WWW: <http://knihovna.cvut.cz/studium/jak-psat-vskp/doporuceni/plagiatorstvi/>
9. Plagiarism & Academic Misconduct: Advice on the Academic Misconduct Process. *University of Sussex* [online]. Brighton (UK): University of Sussex, © 2012 [cit. 2012-10-27]. Dostupné z: <http://www.sussex.ac.uk/academicoffice/resources/misconduct>.

10. RICHTEROVÁ, Alena. Bibliografický aparát. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2012-09-29]. Dostupné z:
http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000002288&local_base=KTD
11. RICHTEROVÁ, Alena. Citace. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2012-09-29]. Dostupné z:
http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000348&local_base=KTD
12. ŠEBELOVÁ, Marie. *Autorské právo: zákon, komentáře, vzory a judikatura*. Brno: Computer Press, 2006. ISBN 80-251-1090-7.
13. ŠVEJDA, Jan. Citační styl. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2012-09-29]. Dostupné z:
http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000351&local_base=KTD
14. ZBÍRAL, Robert. *Příručka psaní seminárních a jiných vysokoškolských prací*. Praha: Linde, 2009. ISBN 97-80-7201-779-9.
15. ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení*. 5.vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-481-8.